

DAMIAN PUŚLECKI

orcid: 0000-0002-3363-649X

Umowa o pomocy przy zbiorach

Niniejsze opracowanie poświęcone jest umowie o pomocy przy zbiorach uregulowanej w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników¹. Umowa ta może być zawierana pomiędzy rolnikiem i jego pomocnikami świadczącymi pomoc przy zbiorze plonów. Chodzi o podmioty spoza kręgu rodzinnego, odpłatnie pomagającymi rolnikowi w pracach sezonowych. Analizowana regulacja prawna po raz pierwszy w Polsce normuje tego typu umowę, przyznając pomocnikom ochronę w systemie rolniczego ubezpieczenia społecznego.

Tematyka artykułu, dotychczas nieprzedstawiona w literaturze, wymaga omówienia z uwagi na istotne znaczenie praktyczne². Pewne wątpliwości budzi nawet pobieżna analiza wprowadzonych rozwiązań. Trzeba zaznaczyć, że umowa o pomocy przy zbiorach jest instytucją mającą istotne znaczenie o charakterze prawnorolnym.

Praca w gospodarstwie rolnym ma cechy swoiste³, co jest szczególnie widoczne w gospodarstwach rodzinnych. Nie zawsze jednak rodzinne zasoby pracy wystarczają do prowadzenia działalności rolniczej. Zwłaszcza w okresie zbiorów istnieje często potrzeba korzystania z pomocy sąsiedzkiej, tzw. „praca za pracę”, a nawet konieczność zawierania z innymi podmiotami umów cywilnoprawnych. Warto zatem rozważyć, dlaczego ustawodawca zdecydował się na szczególną regulację⁴ tych stosunków.

¹ Ustawa z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 2336 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa ubezpieczeniowa.

² Zgodnie z danymi Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi tylko w ciągu miesiąca od obowiązywania tych przepisów zawarto ponad 4,5 tysiąca omawianych umów. Zgodnie z szacunkami MRiRW, w rolnictwie pracuje sezonowo ok. 500 tys. osób w ciągu roku, głównie są to obywatele Ukrainy, online: www.gov.pl/rolnictwo [dostęp: 26.06.2018].

³ D. Puślecki, *Spoleczne ubezpieczenie wypadkowe rolników. Zagadnienia prawne*, Warszawa–Poznań 2011, s. 155 i nn.

⁴ Ustawa z dnia 13 kwietnia 2018 r o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2018 r., poz. 858.

Celem niniejszego artykułu jest określenie normatywnego kształtu umowy o pomocy przy zbiorach i rozstrzygnięcie wątpliwości, jakie mogą się pojawić przy stosowaniu jej w praktyce. Ze względu na zjawisko wypadkowości w rolnictwie należy także odpowiedzieć na pytanie: na ile prawna regulacja rolniczego ubezpieczenia społecznego powinna zapewniać ochronę pomocnikom rolnika przed utratą zdolności do pracy? Konieczne było zatem przedstawienie nowych pojęć zastosowanych w ustawie o u.s.r., ze szczególnym uwzględnieniem pomocnika rolnika oraz definicji wypadku przy pracy pomocnika.

1. 18 maja 2018 roku ustawodawca wprowadził do polskiego porządku prawnego umowę o pomocy przy zbiorach. Celem regulacji było unormowanie świadczenia pracy osób dorywczo pomagających rolnikom. Często bowiem w praktyce z takimi podmiotami zawierane były umowy o dzieło, które nie oddają charakteru pracy, jaką jest pomoc przy zbiorach. Stosownie do intencji ustawodawcy, wykonywanie czynności przez osobę będącą stroną takiej umowy nie stanowi zatrudnienia w rozumieniu przepisów kodeksu pracy. W zakresie nieuregulowanym w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników będą tu miały jednak zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego.

Powstaje pytanie, czy analizowana umowa spełnia kryteria nowej pozakodeksowej umowy nazwanej. W doktrynie wskazuje się, że o cechach umowy nazwanej decyduje określenie minimum jej składników – przedmiotu i treści umowy, czyli praw i obowiązków stron. Są to tradycyjnie wyodrębniane *essentialia negotii* czynności prawnej. Ponadto unormowana umowa powinna mieć swoją nazwę, choć nie przesądza o tym określenie tytułu w specjalnie sformułowanym rozdziale⁵. Według M. Romanowskiego jako umowę nazwaną należy traktować „taką umowę, która posiada wyodrębnioną regulację prawną pozwalającą odtworzyć jej nazwę oraz elementy składające się na jej pełną treść, co obejmuje typowe prawa i obowiązki obu stron umowy, nieograniczone wyłącznie do *essentialia negotii*, ale obejmujące także *naturalia negotii* i *accidentalialia negotii*”⁶. Udzielenie odpowiedzi na postawione pytanie wymaga przeanalizowania powyższych kwestii w nowo uregulowanej umowie o pomocy przy zbiorach.

Ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników wprowadza nowy typ umowy określając jej nazwę – umowa o pomocy przy zbiorach. Stronami tej umowy są rolnik i jego pomocnik świadczący pomoc przy zbiorze plonów. Ustawa ubezpieczeniowa za pomocą określonych wcześniej pojęć ustawowych⁷ defi-

⁵ W.J. Katner, *System Prawa Prywatnego. Prawo zobowiązań umowy nienazwane*, Tom 9, Warszawa 2018, s. 10 i nn.

⁶ M. Romanowski w: W.J. Katner, op.cit, s. 629 i nn.

⁷ Pojęcie rolnika zdefiniowane zostało w art. 6, zaś pomocnika w art. 6 pkt 2a ustawy ubezpieczeniowej.

niuje wyżej wymienione podmioty. Definicji tych próżno szukać w rozdziale 7a wskazanego aktu prawnego.

Zgodnie z definicją ustawową⁸ przez umowę o pomocy przy zbiorach pomocnik rolnika zobowiązuje się do świadczenia pomocy przy zbiorach produktów rolnych należących do sektora, o którym mowa w art. 1 ust. 2 lit. f, i oraz n rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79 (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, s. 671, z późn. zm.), a także pozostałych ziół i roślin zielarskich, zwanych dalej „chmielom, owocami, warzywami, tytoniem, ziołami i roślinami zielarskimi”, w określonym miejscu w gospodarstwie rolnika i przez określony czas, a rolnik zobowiązuje się do zapłaty umówionego wynagrodzenia za świadczoną pomoc.

Wskazana wyżej definicja nie jest syntetyczna i zawęża zakres czynności pomocnika tylko do niektórych czynności wykonywanych w działalności rolniczej. Ustawodawca ograniczył rolę pomocnika rolnika tylko do zbioru plonów, a ściślej do enumeratywnie wskazanych w ustawie czynności.

Określając treść umowy należy wskazać, że chodzi o wykonanie przez pomocnika czynności określonych w umowie zgodnie z art. 91a ust. 2 ustawy ubezpieczeniowej. Pomoc przy zbiorach chmielu, owoców, warzyw, tytoniu, ziół i roślin zielarskich obejmuje następujące czynności:

- 1) zbieranie chmielu, owoców, warzyw, tytoniu, ziół lub roślin zielarskich;
- 2) usuwanie zbędnych części roślin;
- 3) klasyfikowanie lub sortowanie zerwanych lub zebranych: chmielu, owoców, warzyw, tytoniu, ziół lub roślin zielarskich, lub wykonywanie innych czynności mających na celu przygotowanie chmielu, owoców, warzyw, tytoniu, ziół lub roślin zielarskich do transportu, przechowywania lub sprzedaży lub związanych z pielęgnowaniem i poprawą jakości plonów.

Na podstawie analizowanej umowy pomocnik zobowiązany jest zatem do osobistego świadczenia pomocy rolnikowi przy zbiorach chmielu, owoców, warzyw, tytoniu, ziół i roślin zielarskich, w określonym miejscu i przez określony czas, a rolnik do zapłaty umówionego wynagrodzenia za świadczoną pomoc. Umowa taka winna określać zakres czynności wykonywanych przez pomocnika rolnika oraz dzień rozpoczęcia świadczenia pomocy przy zbiorach, jeżeli jest on inny niż dzień zawarcia umowy.

Umowa o pomocy przy zbiorach nie stanowi umowy wykonywanej w ramach stosunku pracy⁹ ani umowy zlecenia (art. 734 k.c.) czy umowy o świad-

⁸ Art. 91a ust. 1. ustawy ubezpieczeniowej.

⁹ Art. 91a ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 Kodeks cywilny, Dz.U. z 1964 r., nr 16, poz. 93 z późn. zm.

czenie usług, do których stosuje się przepisy o zleceniu (art. 750 k.c.)¹⁰. Choć w zasadzie umowa o pomocy przy zbiorach jest umową podobną do umowy o świadczenie usług to należy zauważyć, że zgodnie z art. 750 k.c. przepisy o zleceniu stosuje się do takich umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami. Taka konstrukcja wyklucza zatem stosowanie w tym przypadku przepisów o zleceniu¹¹.

Omawiana umowa nie jest źródłem stosunku pracy. Należy to szczególnie podkreślić, gdyż w środkach masowego przekazu można niejednokrotnie spotkać się ze stwierdzeniem, iż jest to nowa podstawa zatrudnienia. Jest to teza błędna, gdyż pojęcie zatrudnienia jest zarezerwowane dla prawa pracy¹² i nie można go utożsamiać z inną pracą zarobkową. Zatrudnienie to swoista instytucja prawa pracy, z którą łączą się ściśle prawa i obowiązki stron stosunku pracy – pracownika i pracodawcy. Zgodnie z pojęciem stosunku pracy pracodawca zobowiązuje się do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem¹³.

Choć przepisy omawianych rozwiązań ustawowych jasno precyzują ten stan rzeczy, w różnych publikacjach prasowych¹⁴ podaje się nieprawdziwe stwierdzenia, że umowa o pomocy przy zbiorach to umowa służąca zatrudnieniu pracowników w rolnictwie. Co więcej, podaje się informację, że „od maja 2018 mamy w Polsce nowy zawód: pomocnik rolnika”¹⁵, a nawet to, iż umowę o pomocy przy zbiorach może zawrzeć inna osoba niż rolnik¹⁶. Ten problem zauważyła także Państwowa Inspekcja Pracy¹⁷.

Zarówno przepisy kodeksu cywilnego, jak również analizowanych nowych rozwiązań ustawowych w stosunkach pomiędzy rolnikiem a pomocnikiem nie posługują się pojęciem zatrudnienia czy pracownika. Choć można by się tu było doszukiwać świadczenia pracy przez pomocników, to nowa umowa również nie operuje tym terminem. Ustawa nigdzie nie posługuje się pojęciem pracy rolniczej czy czynnościami składającymi się na działalność rolniczą – zastępu-

¹⁰ Uzasadnienie projektu ustawy, Druk Sejmowy 2334 online: www.sejm.gov.pl, s. 4.

¹¹ Także w kwestii określenia minimalnej stawki godzinowej.

¹² L. Florek, *Prawo pracy*, Warszawa 2017 s. 47 i nn.

¹³ Zob. art. 22 ustawy z dnia 27 czerwca 1974 r. Kodeks pracy Dz.U. z 1974 r., nr 24, poz. 141 z późn. zm.

¹⁴ Zob. np. K. Szałaj, *Pół roku umowy o pracę przy zbiorach*, online: <https://agronews.com.pl/arttykul/pol-roku-umowy-o-prace-przy-zbiorach-pomocnicy-bardziej-obcizeni-czy-Pomoc-rolnika-jak-zatrudnic-cudzoziemcow-do-zbiorow>, online: <https://pracownicyukrainy.biz/pomocnik-rolnika-jak-zatrudnic-cudzoziemca>, a także *Umowa o pomocy przy zbiorach dla pracowników rolnych*, online: <https://bezprawnik.pl/umowa-o-pomocy-przy-zbiorach-dla-pracownikow-rolnych>.

¹⁵ Online: www.pracownicyukrainy.biz [dostęp: 26.06.2018].

¹⁶ K. Szałaj, op.cit., online: www.agronews.com.pl [dostęp: 26.06.2018].

¹⁷ Na stronie internetowej PIP zamieszczona została informacja, że pomocnik rolnika przy zbiorach to nie pracownik, online: www.pip.pl [dostęp: 26.10.2018].

jąc je „pomocą przy zbiorach”. Jest to niewątpliwie pojęcie węższe¹⁸ od tych wskazanych wyżej, a ramy pomocy wyznaczają enumeratywnie wskazane przesłanki ustawowe. Ustawodawca też, zamiast pojęcia pracownika, wprowadza do polskiego porządku prawnego termin „pomocnik rolnika”.

Umowa o pomocy przy zbiorach powinna być zawarta w formie pisemnej. W ustawie nie wskazuje się jednak skutków prawnych w sytuacji, gdy forma pisemna nie zostanie zachowana. Niezawarcie umowy w formie pisemnej nie będzie powodować jej nieważności, ale utrudnienia dowodowe w ewentualnym przyszłym sporze sądowym. Stanowiąc będzie także istotne niebezpieczeństwo dla ochrony ubezpieczonego pomocnika. Nie chodzi tu tylko o możliwość obchodzenia prawa, lecz o określenie w umowie czynności będących granicami odpowiedzialności KRUS w przypadku zdarzenia wypadkowego. Taka konstrukcja nie zapewnia należytej ochrony pomocnikowi, więc wydaje się, że rygor nieważności powinien w tym przypadku ustawodawca przewidzieć.

Przedmiotem umowy jest świadczenie pomocy¹⁹ – (pomocy przy pracy rolniczej rolnika) przy zbiorach chmielu, owoców, warzyw, tytoniu, ziół i roślin zielarskich. Pomoc wiąże się zatem z zagadnieniem kierownictwa rolnika i zobowiązaniem się pomocnika do świadczenia pomocy w określonym miejscu w gospodarstwie rolnika i przez określony czas. Pomoc ta ma charakter osobisty²⁰. Ustawodawca nie operuje tu pojęciem świadczenia pracy rolniczej, ale w gruncie rzeczy o wykonywanie takiej pracy tu chodzi. Choć ustawa stanowi, że nie jest to zatrudnienie w ramach kodeksu pracy, to jednak nie można nie odnieść wrażenia, że występuje tu pomiędzy rolnikiem i pomocnikiem znacznie silniejsza więź niż w przypadku świadczenia innych umów na gruncie prawa cywilnego. Przesądza o tym charakter podmiotu – pomocnik i rodzaj świadczonej pracy – „praca pomocowa” oraz związane z tym „kierownictwo” rolnika. Chociażby z tych względów należy podkreślić istotne znaczenie praktyczne nowej umowy.

Ustawa określa obowiązki stron przed zawarciem i po zawarciu umowy. Po stronie pomocnika najistotniejszym, przed zawarciem umowy, zdaje się być oświadczenie składane rolnikowi, z którym zawiera umowę, o liczbie dni przepracowanych u innego rolnika na podstawie podobnej umowy. Łączny czas świadczenia pomocy przy zbiorach na podstawie zawartych umów przez jednego pomocnika rolnika nie może bowiem przekroczyć 180 dni w roku kalendarzowym.

¹⁸ Choć wydawać by się mogło, że tak nie jest. Pomoc jest bowiem pojęciem szerszym niż praca, ale pomoc ta ma ramy ustawowe, co w efekcie zawęża ją do tylko niektórych czynności składających się na działalność rolniczą.

¹⁹ Art. 91e ustawy ubezpieczeniowej.

²⁰ Zgodnie z art. 91e ustawy ubezpieczeniowej.

Podstawowym obowiązkiem rolnika jest zapewnienie pomocnikowi odpowiednich narzędzi, niezbędnych do świadczenia pomocy. Ustawa nakłada zatem tutaj na rolnika, choć nie wprost, obowiązek dbałości o należyty stan tych narzędzi. Jest to istotne z punktu widzenia ochrony pomocnika. Ustawa nie wskazuje jednak, kto odpowiada tu za bezpieczeństwo przy wykonywaniu czynności rolniczych. Zdaje się jednak, że na zasadzie analogii (jak w przypadku członków rodziny) obowiązek ten powinien spoczywać na rolniku, który zawiera umowę z pomocnikiem. Brak przepisów bhp i obowiązkowych szkoleń dla rolników, brak obowiązku ustawowego informowania pomocnika o zagrożeniach wprost w ustawie ubezpieczeniowej nie chroni wystarczająco *ex ante*²¹ pomocnika przed utratą zdolności do pracy.

Drugim obowiązkiem rolnika jest wypłata umówionego wynagrodzenia. Umowa o pomocy przy zbiorach jest więc umową odpłatną. Z racji tego faktu należy wykluczyć tu pomoc w charakterze wolontariatu czy tzw. pracę za pracę – często spotykaną na wsi pomoc sąsiedzką. Ustawodawca także nie określa, czy wynagrodzenie ma być świadczeniem pieniężnym jednorazowym, płatnym za godzinę czy comiesięcznie. Nie wskazuje też minimalnych stawek tego wynagrodzenia, gdyż nie będą do tej umowy miały zastosowania przepisy ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. z 2017 r., poz. 847). Ustawodawca pozostawia te kwestie swobodzie woli stron.

Swoboda stron w odniesieniu do kształtowania wysokości wynagrodzenia może prowadzić do przypadków wyzysku ekonomicznego pomocników. Podmioty te nie mogą się powoływać na instytucję minimalnej stawki godzinowej, która w roku 2018 wynosi 13,70 zł za godzinę pracy. Zdaniem B. Surdykowskiej kompromisowym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie zasady, że początkowo osoby takie winny otrzymać np. 80 proc. minimalnej stawki. A w kolejnych latach – gdy prowadzący gospodarstwa będą mogli dostosować się już do nowych rozwiązań – poziom ten byłby podwyższany aż do 100 proc. najniższego wynagrodzenia godzinowego²².

Warto wspomnieć, że stronom umowy o pomocy przy zbiorach przysługuje prawo jej wypowiedzenia w każdym czasie. Umowa ulega rozwiązaniu z upływem dnia, w którym została wypowiedziana, chyba że strony w umowie postanowiły inaczej.

W końcowym postanowieniu ustawa odsyła w kwestiach nieuregulowanych do przepisów k.c.²³ nie wskazując jednak wprost, o jakie przepisy czy o jaką

²¹ Zanim wystąpi zdarzenie wypadkowe przy pracy w działalności rolniczej.

²² B. Wiktorowska, Ł. Guza, *Pomocnicy rolnika czy parobkowie*, „Gazeta Prawna”, online: www.praca.gazetaprawna.pl [dostęp: 17.05.2018].

²³ Zgodnie z art. 91f. ustawy w zakresie nieuregulowanym w niniejszym rozdziale do umowy o pomocy przy zbiorach stosuje się przepisy kodeksu cywilnego.

konkretną umowę chodzi²⁴. Nie można zapomnieć, że stosowanie regulacji prawnej odnoszącej się do jakiejś umowy nazwanej wymaga spełnienia warunków prawnych tej umowy, podobnie odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących jakiejś umowy nazwanej do innego stosunku prawnego, w tym nienazwanego, wymaga spełnienia takich warunków i nie może być dowolne. Jeśli z treści postanowienia stron wynika, jaką umowę one zawarły, to nawet bliskość z inną umową nie upoważnia do klasyfikowania powstałego stosunku prawnego jako tej właśnie umowy ani do analogicznego stosowania przepisów tej umowy²⁵.

Odesłanie ustawowe w ustawie o u.s.r. z pewnością dotyczy kwestii związanych z niewykonaniem i nienależytym wykonaniem umowy o pomocy przy zbiorach, gdyż zagadnień tych ustawodawca we wspomnianym akcie prawnym nie reguluje. Co do innych kwestii odpowiedź nie może już być tak oczywista.

W ustawie ubezpieczeniowej ustawodawca uregulował nowy pozakodeksowy typ umowy. Jest to zjawisko nazywane w doktrynie dekodyfikacją prawną umów. Choć wiele umów pozakodeksowych może mieć charakter mieszany, to nie można z góry założyć, że umowy spełniające wskazane cechy ich określenia i budowy normatywnej oraz mające określoną nazwę, należą do kategorii umów nienazwanych tylko dlatego, że znajdują się poza kodeksem cywilnym²⁶. Trzeba jednak zaznaczyć, że mimo to przy klasyfikacji umów pozakodeksowych jako umów nazwanych często mogą występować wątpliwości co do zakresu wymagań ustawowych – ich składników. Zdaniem W.J. Katnera można do umów nazwanych zakwalifikować takie czynności prawne, w których występują niektóre składniki nietypowe, ale podporządkowane funkcjonalnie do podstawowego zobowiązania (zobowiązań), odpowiadające cechom ustalonym dla danego typu umowy²⁷.

W przypadku umowy o pomocy przy zbiorach, której blisko do umowy o świadczenie usług, a która w praktyce obrotu często zastępowana była umową zlecenia, a nawet częściej umową o dzieło, można podjąć próbę uznania jej za umowę nazwaną – choć należy mieć na uwadze, że kwestia ta może budzić wątpliwości. Może do tego skłaniać nie tylko normatywnie określona nazwa tego stosunku, wyraźnie zdefiniowane, swoiste strony w ustawie ubezpieczeniowej, lecz przede wszystkim przedmiotowo istotne elementy treści umowy, *essentialia negotii* – prawa i obowiązki stron, miejsce spełnienia świadczenia, kierownictwo rolnika oraz w szczególności nietypowo określone i enumeratywnie wskazane

²⁴ Należy jednak zwrócić uwagę na przepis art. 750 k.c., który wskazuje, że przepisy o zleceniu stosuje się do takich umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami.

²⁵ Tak: W. J. Katner, op.cit., s. 8–9.

²⁶ Podobnie W. J. Katner, op.cit., s. 9 oraz Z. Radwański, J. Panowicz-Lipska, *Zobowiązania*, Warszawa 2017, s. 10.

²⁷ W.J. Katner, op.cit., s. 10.

przez ustawodawcę czynności składające się na pomoc przy zbiorach płodów rolnych. Cechy te wyraźnie odróżniają ten typ umowy od innych umów o świadczenie usług, także tych zawieranych poza rolnictwem. Na marginesie warto zaznaczyć, że jest to dziś jedyna umowa cywilnoprawna skutkująca obowiązkiem zgłoszenia pomocnika do ubezpieczenia w KRUS, a zakres wskazanych w niej czynności stanowi granice ochrony ubezpieczeniowej.

Dochody pomocnika rolnika z tytułu wykonania analizowanej umowy są opodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych, a obowiązek podatkowy w tym zakresie ciąży na pomocniku. Warto wspomnieć, iż z tego tytułu przychody nie mogą być pomniejszone o koszty uzyskania przychodu. Należy jednak zauważyć, że w związku z nowymi przepisami rolnik został zobowiązany do przygotowania informacji o przychodach osiągniętych przez pomocnika z tytułu zawartej umowy o pomocy przy zbiorach (na formularzu PIT-8C) i przesyłania jej na adres pomocnika oraz do właściwego urzędu skarbowego do końca lutego następnego roku podatkowego.

2. Praca w rolnictwie jest szczególnie niebezpieczna. Zagrożenie występuje przede wszystkim w działalności rolniczej, gdzie pomimo istnienia takiej potrzeby od lat brak jest wystarczającej ochrony *ex ante*, nie tylko w odniesieniu do pracy rolnika, ale także członków jego rodziny. Problemem jest tu także brak prawnej regulacji bhp w gospodarstwach rolnych i traktowana od lat po macoszemu działalność prewencyjna KRUS. W zasadzie bowiem, poza dobrowolnymi szkoleniami, Kasa nie ma możliwości egzekwowania od rolników poprawy bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych. Nie tylko wymienione wyżej osoby narażone są na wszelkiego rodzaju zagrożenia wynikające z prowadzenia działalności rolniczej. Podmiotami tymi są także osoby pomagające rolnikowi przy zbiorach płodów rolnych. Stan ten zauważył ustawodawca dopiero teraz, wprowadzając do katalogu podmiotowego ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników pomocników rolnika²⁸ i objął ich obowiązkowo ubezpieczeniem wypadkowym, chorobowym i macierzyńskim²⁹ w KRUS. Jest to najistotniejsza zmiana katalogu podmiotowego od czasu wprowadzenia ustawy o u.s.r.

Istotną funkcją rolniczego ubezpieczenia społecznego jest ochrona przed skutkami zdarzeń losowych w odniesieniu do zdolności produkcyjnych człowieka. Mamy tu do czynienia ze szczególną kategorią ryzyka socjalnego. Zdarzenie ubezpieczeniowe to zdarzenie przyszłe, niepewne, niezależne od woli człowieka i niekorzystne w skutkach. Na zakres przysługującej ochrony wpływ ma całość regulacji prawnej, od teoretycznych podstaw ubezpieczenia, instytucję ubezpie-

²⁸ Art. 1 ustawy ubezpieczeniowej.

²⁹ W niepełnym jednak zakresie.

czeniuową – KRUS, przedmiot ochrony, poprzez zakres podmiotowy i przedmiotowy, kwalifikacje zdarzeń, katalog świadczeń do rozstrzygania sporów przez sąd włącznie.

Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 6 pkt 2a ustawy ubezpieczeniowej pomocnikiem rolnika jest osoba pełnoletnia, z którą rolnik zawarł umowę o pomocy przy zbiorach. Osoba ta powinna mieć obywatelstwo polskie lub mieć prawo do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie art. 87 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy³⁰ lub być zwolniona z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę na podstawie przepisów szczególnych.

Objęcie ubezpieczeniem pomocnika rolnika następuje od dnia oznaczonego w umowie o pomocy przy zbiorach jako dzień rozpoczęcia świadczenia pomocy, a w przypadku gdy ta umowa nie określa tego dnia – od dnia zawarcia umowy. Rolnik jest zobowiązany zgłosić pomocnika do ubezpieczenia w KRUS na formularzu zgłoszeniowym w ciągu 7 dni od dnia zawarcia umowy przy zbiorach, lecz nie później niż przed upływem okresu, na który zawarta została ta umowa³¹.

Obowiązkowe ubezpieczenie pomocnika rolnika w KRUS obejmuje ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie w zakresie ograniczonym do świadczeń z tytułu wypadku przy pracy rolniczej oraz ubezpieczenie zdrowotne³². Zobowiązany do płacenia składek – płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne pomocnika jest rolnik. Powinność tę winien on spełniać bez uprzedniego wezwania za dany miesiąc w terminie do 15. dnia następnego miesiąca. Za niedopełnienie obowiązku ustawa nie przewiduje jednak żadnych sankcji.

Wysokość składki na ubezpieczenie społeczne nie została precyzyjnie, jednoznacznie wskazana w ustawie. Przepisy nie pozwalają w tym przypadku stosować zasady z artykułu 8 ust. 3 ustawy, gdyż nie jest to ubezpieczenie wnioskowe, lecz obowiązkowe. Powinność ta wynika wprost z art. 7 ust. 1a ustawy ubezpieczeniowej. Ustawodawca przyjął zatem taką konstrukcję, w której za pomocnika odprowadza się składkę na pierwszą grupę ubezpieczeń (wypadkowe, chorobowe, macierzyński) w pełnej wysokości³³ przy zapewnieniu świadczeń jedynie z ubezpieczenia wypadkowego. Pomocnik podlega ubezpieczeniu jednak tylko i wyłącznie w zakresie ograniczonym do

³⁰ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2017 r., poz. 1065, z późn. zm).

³¹ Art. 37 ust. 1a ustawy ubezpieczeniowej. Formularze te są dostępne na stronie internetowej Kasy i w każdej jednostce organizacyjnej Kasy.

³² Ubezpieczeniu podlega sam pomocnik, bez możliwości zgłoszenia i objęcia ochroną członków jego rodziny.

³³ Jeśli okres, na który zawarto umowę, nie obejmuje pełnych miesięcy, będzie miała zastosowanie reguła określona w art. 8 ust. 2a, zgodnie z którą wysokość składki oblicza się proporcjonalnie do liczby dni podlegania temu ubezpieczeniu.

świadczeń określonych w art. 9 pkt 1. Wysokość składki *de facto* wypadkowej jest zatem trzykrotnie wyższa niż w przypadku innych ubezpieczonych. Choć można się tu doszukiwać zwiększonego ryzyka wypadkowego w przypadku pomocników, spowodowanego np.: brakiem doświadczenia, nasileniem prac, pośpiechem i presją czasu, to sama konstrukcja poboru składki może budzić poważne wątpliwości.

Rolnicy zobowiązani są także do opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne za pomocników rolnika w wysokości takiej, jaka jest przewidziana za domowników rolników prowadzących działalność wyłącznie w zakresie działów specjalnych.

Należy zauważyć, że składka na ubezpieczenie wypadkowe wynosi obecnie 42 zł miesięcznie, a na ubezpieczenie zdrowotne 142 zł miesięcznie³⁴. Jeśli okres ubezpieczenia będzie trwał krócej niż miesiąc, składka na ubezpieczenie wypadkowe może być odpowiednio pomniejszona, ponieważ – zgodnie z przepisami o ubezpieczeniu społecznym rolników – obowiązek opłacenia składki powstaje od dnia, w którym powstało ubezpieczenie, a ustaje z dniem, w którym ustało ubezpieczenie.

Z kolei składka na ubezpieczenie zdrowotne zgodnie z przepisami o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych³⁵ jest miesięczna i niepodzielna, a to oznacza, że rolnicy będą ją opłacać w pełnej wysokości, niezależnie od liczby dni w danym miesiącu, przez które będzie świadczona pomoc. Z jednej zatem strony dzięki temu rozwiązaniu pomocnicy rolników mają zapewnioną możliwość korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej. Z drugiej jednak – taka konstrukcja powoduje dość wysokie koszty dla rolnika w przypadku zawarcia umowy z pomocnikiem tylko na kilka dni.

Warto w tym miejscu wspomnieć, że nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy³⁶ zapewnia Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, wojewodzie i staroście dostęp do informacji związanych z prowadzeniem postępowań w sprawach z zakresu ubezpieczenia społecznego rolników oraz ubezpieczenia zdrowotnego, a także do postępowań w sprawach zezwoleń na pracę i zezwoleń na pracę sezonową w związku z zawieraniem przez cudzoziemców umowy o pomocy przy zbiorach, o której mowa w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników.

³⁴ Co może stanowić zobowiązanie rolnika do odprowadzania łącznie kwoty w wysokości 184 zł miesięcznie za jednego pomocnika.

³⁵ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, Dz.U. z 2017 r., poz. 1938, z późn. zm.

³⁶ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. z 2017 r., poz. 1065, z późn. zm.

3. Pomocnik rolnika podlega z mocy prawa ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu w KRUS. Zakres ochrony pomocnika został jednak zawężony do następujących świadczeń: jednorazowego odszkodowania z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej.

Błędne skonstruowanie artykułu 9 ustawy ubezpieczeniowej i połączenie świadczeń w pierwszym rodzaju ubezpieczenia – wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie mogłoby sugerować, że pomocnik rolnika ma prawo do świadczeń z innych ubezpieczeń. W takim przekonaniu może także utwierdzać konstrukcja art. 7 ustawy, gdyż podlega on ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu. Należy jednak stwierdzić, że ochrona pomocnika rolnika przyznana została jedynie w zakresie ubezpieczenia wypadkowego i chorób zawodowych, i to w niepełnym zakresie. Nie przysługuje bowiem temu podmiotowi zasiłek chorobowy, wypadkowy ani inne świadczenia powiązane z tym zdarzeniem ubezpieczeniowym – z uwagi na brak możliwości objęcia ubezpieczeniem emerytalno-rentowym³⁷.

Dla potrzeb ochrony pomocnika rolnika ustawa ubezpieczeniowa wprowadza nową definicję „wypadku przy pracy”. Jak wskazano wcześniej, ustawa w przypadku pomocnika nigdzie nie operuje pojęciem pracy, lecz pomocy – poza jednym wyjątkiem – definicji z art. 11 ust. 1a. Za wypadek przy pracy pomocnika uznaje się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło podczas wykonywania przez pomocnika rolnika czynności określonych w umowie o pomocy przy zbiorach, o której mowa w art. 91a ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Przedstawiona definicja wypadku przy pracy pomocnika związana jest z czynnościami wyliczonymi przez ustawodawcę i wskazanymi w umowie przez strony, a wynika to wprost z art. 11 ust. 1a ustawy ubezpieczeniowej. Warto wskazać, że nie wszystkie czynności składające się na działalność rolniczą zostały objęte ochroną. Istotne jest to, iż w przypadku braku, błędnego bądź nieprecyzyjnego określenia czynności w umowie osoba poszkodowana może być pozbawiona ochrony ubezpieczeniowej. Mało tego, ustawa ogranicza te czynności do wskazania w katalogu zamkniętym, co nie wydaje się być słusznym rozwiązaniem.

Dziwi fakt, iż ustawodawca nie posługuje się pojęciem roślin uprawnych znanych z botaniki³⁸ i zawęża czynności rolnicze związane z uprawą roślin jedynie do warzyw, owoców, ziół i chmielu. Ustawodawca używa pojęcia szerszego

³⁷ Np. świadczenie rentowe związane z wypadkiem przy pracy.

³⁸ Podział na rośliny przemysłowe i spożywcze. A. Szweykowska, J. Szweykowski (red.), *Słownik botaniczny*, Warszawa 2003, s. 354–366.

dopiero w przesłance usuwania części roślin³⁹, ale i tak dotyczy to tylko roślin wymienionych wcześniej w ustawie. Nie można nie zauważyć, że zabieg taki pozbawia pomocnika rolnika ochrony przy zbiorze wszystkich innych roślin, w szczególności traw, w tym zbóż⁴⁰, roślin ozdobnych, oleistych, włóknistych czy pieczarek⁴¹. Należy w tym miejscu zauważyć, iż na gruncie aktualnej regulacji pomocnik przy zbiorach może jedynie przygotowywać płody rolne do sprzedaży, a nie może już pomagać rolnikowi bezpośrednio w ich zbyciu.

Największym paradoksem jest tu jednak fakt, iż ustawodawca określając samą nazwę nowo regulowanej umowy zawęził zakres prac pomocników w działalności rolniczej do zbiorów upraw. Otwarte pozostaje zatem pytanie, dlaczego pominął inne etapy produkcji roślinnej czy chociażby produkcję mleka, bydła mięsnego czy trzody chlewnej, odmawiając tym samym ochrony osobom pomagającym rolnikom przy hodowli zwierząt gospodarskich. Należy pamiętać, że potrzeba ochrony ubezpieczeniowej pomocników rolnika była także jednym z powodów wprowadzenia omawianych rozwiązań ustawowych. To szczególnie istotna uwaga, gdyż wypadki z udziałem zwierząt gospodarskich to jedna z najczęstszych przyczyn zdarzeń wypadkowych występujących w polskim rolnictwie (uderzenie, pogryzienie i przygniecenie przez zwierzęta)⁴².

4. Przeprowadzone rozważania prowadzą do sformułowania następujących wniosków.

Po pierwsze, ustawa ubezpieczeniowa normuje nowy typ umowy – umowę o pomocy przy zbiorach, lecz zakres jej uregulowania budzi poważne wątpliwości. Ustawodawca z jednej strony wprowadza jej niesyntetyczną definicję i nieprecyzyjnie określa prawa i obowiązki rolnika, a z drugiej zbyt szczegółowo (enumeratywnie) określa czynności pomocnika. Analizowana regulacja nie czyni zadość obowiązkowi zachowania odpowiedniej formy, nie obejmuje wszystkich czynności wykonywanych przy zbiorach i nie wskazuje wysokości wynagrodzenia. Należy podkreślić, że rolnika i pomocnika charakteryzuje w omawianej umowie silniejsza relacja niż w innych umowach prawa cywilnego. Trzeba tu wskazać na zagadnienie „kierownictwa rolnika”, tak charakterystycznego dla

³⁹ Art. 91a ust. 2 pkt 3 ustawy.

⁴⁰ Grupa roślin uprawnych z rodziny wiechlinowatych – traw.

⁴¹ Pieczarka nie jest owocem ani warzywem; to rodzaj grzyba z rodziny pieczarkowców. Pieczarka może być uznana za owocnik grzybni. Warto zauważyć, że w uzasadnieniu do projektu ustawy wymienia się pieczarki kilkakrotnie jako produkty rolne wyjątkowo wymagające intensywnej pracy przy zbiorach. W procesie legislacyjnym propozycje zamieszczenia grzybów uprawnych w katalogu produktów rolnych objętych umową zostały jednak odrzucone. Podobnie było w przypadku roślin ozdobnych. Zob. druk sejmowy nr 2334: Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz niektórych innych ustaw, online: www.sejm.gov.pl.

⁴² Online: www.krus.gov.pl, Prewencja i rehabilitacja [dostęp: 26.06.2018].

relacji określonych w kodeksie pracy⁴³. Silniejsze relacje niż w innych znanych dotychczas umowach nazwanych usprawiedliwiają legislacyjne wyodrębnienie umowy z pomocnikiem.

Po drugie, pomocnikiem rolnika w analizowanej umowie mogą być tylko podmioty świadczące pomoc w działalności rolniczej przy zbiorach enumeratywnie wskazanych w regulacji produktów rolnych. Podkreślając fakt, iż nie są to wszystkie plody rolne produkowane przez rolnika, należy ubolewać nad tym, że ustawodawca wprowadzając do polskiego porządku prawnego nową umowę nie zdecydował się na określenie szerszego zakresu czynności pomocników. Trzeba mieć tutaj na względzie nie tylko inne etapy produkcji roślinnej, zbiory innych roślin, ale także pomoc przy produkcji zwierzęcej. Taki stan rzeczy powoduje nie tylko niemożliwość zawierania analizowanej umowy we wskazanych przypadkach, lecz przede wszystkim pozbawia ochrony ubezpieczeniowej innych pomocników rolnika w relacjach cywilnoprawnych. Warto bowiem podkreślić, że często takie stosunki funkcjonują w praktyce w ramach tzw. „szarej strefy”.

Po trzecie, mając na uwadze definicję ustawową i przedstawione powyżej wnioski trzeba podkreślić, że nie każda osoba pomagająca rolnikowi w działalności rolniczej może uzyskać status pomocnika. Jest to poważny problem praktyczny. Podmioty pomagające rolnikowi należy dziś zatem dzielić na małżonków, domowników, dzieci, pomocników i „niepomocników” w rozumieniu przepisów ustawy ubezpieczeniowej. Powstaje pytanie, jak nazwać tę ostatnią kategorię podmiotów przy uwzględnieniu faktu, iż nie są to także pracownicy rolni. Wszystkimi „niepomocnikami” pozbawionymi ochrony ubezpieczeniowej będą zatem osoby obce dla rolnika, pomagające przy hodowli zwierząt i produkcji oraz przy zbiorach innych upraw.

Nie można w tym miejscu zapomnieć o dzieciach rolnika⁴⁴. Dzieci rolnika do lat 16 stanowią obecnie szczególny wyjątek w katalogu podmiotowym ubezpieczenia wypadkowego. Dotyczy to także dzieci niezamieszkujących z rolnikiem w gospodarstwie i przychodzących z pomocą rodzicom w prowadzeniu gospodarstwa rolnego w okresie intensywnych prac polowych. Gdy ulegną wypadkowi podczas wykonywania tych prac, nie otrzymają z KRUS świadczeń powypadkowych. Ustawodawca nie przewidział możliwości ubezpieczenia dzieci rolnika poniżej 16 roku życia, nawet na wniosek. Trudno uznać takie rozwiązanie za właściwe, gdyż ze względu na swoistość pracy w gospodarstwie rolnym i charakter tych gospodarstw (w większości rodzinnych), dzieci niejed-

⁴³ Choć ustawa wyraźnie precyzuje, że umowa o pomocy przy zbiorach stosunkiem pracy nie jest.

⁴⁴ Szerzej D. Puślecki, *Prawna ochrona dzieci pracujących w rodzinnym gospodarstwie rolnym na tle rozwiązań przyjętych w wybranym ustawodawstwie europejskim*, w: A. Stelmach i in., *Stosunki międzynarodowe w procesie zmian*, Poznań 2018, s. 441 i nn.

nokrotnie pomagają w pracy rolniczej rodzicom czy dziadkom. Zdarza się przy tym, że i one podczas wykonywania tych prac ulegają wypadkom⁴⁵.

Ustawodawca, pomimo podnoszenia od 2004 roku w doktrynie tego problemu, wprowadzając tak rewolucyjne rozwiązanie do ubezpieczenia społecznego rolników nie zdecydował się na objęcie ochroną dzieci pomagających w działalności rolniczej rodziców. Należy nad tym ubolewać nie tylko z uwagi na fakt, iż analizowane w ustawie rozwiązania dotyczą osób obcych dla rolnika, lecz ze względu na to, że dzieci, szczególnie kategoria pomocników, osoby poniżej 16 roku życia, najbliższe dla rolnika, jako jedyne są pozbawione w systemie ochrony przed utratą zdolności do zarobkowania. Ustawa dziś chroni obowiązkowo w pewnym zakresie osoby obce dla rolnika, a nie zapewnia ochrony gospodarstwu rodzinnym, dzieciom pomagającym w prowadzeniu działalności rolniczej⁴⁶.

Po czwarte, określając zakres ochrony przyznanej pomocnikowi trzeba wskazać na prawo do świadczeń z ubezpieczenia zdrowotnego oraz rolniczego ubezpieczenia społecznego. W tym drugim przypadku należy jednak stwierdzić, że są to *de facto* tylko świadczenia z ubezpieczenia wypadkowego bez prawa do tzw. świadczeń powypadkowych, które przysługują dziś rolnikom z innych ubezpieczeń⁴⁷. Pozostaje pytanie, dlaczego ustawodawca nie określił wprost zakresu ochrony omawianych podmiotów, dokonując tylu rewolucyjnych zmian w dotychczasowej regulacji. Ustawa ubezpieczeniowa oferuje dziś poszkodowanemu pomocnikowi – pomimo opłacania składki za ubezpieczenie macierzyńskie, chorobowe i wypadkowe w pełnej wysokości – tylko prawo do jednorazowego odszkodowania. Sposób, w jaki określony został zakres ochrony, nie tylko nie służy ochronie ubezpieczonego, lecz może wprowadzać w błąd co do świadczeń, które w gruncie rzeczy i tak nie przysługują. Powoduje to zamęt legislacyjny i ukrywa potrójnie wymierzoną składkę wypadkową pod pozorem ochrony z ubezpieczenia chorobowego i macierzyńskiego. Usprawiedliwieniem dla takiego rozwiązania nie może być konstrukcja ubezpieczeń. Autor wielokrotnie w swoich publikacjach wskazywał na problem niewłaściwego powiązania tych ubezpieczeń w ustawie o u.s.r.

Po piąte, ustawa wprowadza nową, swoistą definicję wypadku przy pracy pomocnika. Za wypadek przy pracy rolniczej uznaje się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło podczas wykonywania przez pomocnika

⁴⁵ Statystyki KRUS prowadzone do 2003 r. wskazywały ok. 1400 takich zdarzeń rocznie.

⁴⁶ Poza opłacanym przez KRUS prywatnym ubezpieczeniem od następstw nieszczęśliwych wypadków – NNW.

⁴⁷ Chodzi tu o świadczenia powiązane z wypadkiem przy pracy. Zasiłek chorobowy wypadkowy, renta z tytułu wypadku przy pracy.

rolnika czynności określonych w umowie o pomocy przy zbiorach. Mając na względzie problemy wskazane w opracowaniu należy stanowczo stwierdzić, że nie są to wszystkie czynności składające się na pomoc w pracy rolniczej. Nakłada to na rolnika obowiązek precyzyjnego, zgodnego z wymaganiami ustawy określenia czynności, jakie będzie w umowie wykonywał pomocnik. Wykonywanie przez niego innych czynności poza tymi wskazanymi w umowie skutkować może pozbawieniem ochrony ubezpieczeniowej.

Wprowadzenie do ustawy ubezpieczeniowej rewolucyjnego rozwiązania – ochrony osób pomagających rolnikowi w działalności rolniczej – sprowadza się w gruncie rzeczy tylko do przyznania uprawnień podmiotom pomagającym przy ustawowo określonych zbiorach. Prawo jednak, nawet w tak ograniczonym zakresie podmiotowym, nie zapewnia pomocnikom właściwej ochrony przed utratą zdolności do pracy. Jeżeli chodzi o zakres ubezpieczenia, to ustawa o ubezpieczeniu rolników powinna chronić wszystkie osoby pracujące w działalności rolniczej zarówno w zakresie *ex ante*, jak i *ex post*. Nie realizuje ona obecnie tego zadania w sposób prawidłowy w odniesieniu do dotychczas ubezpieczonych i podobnie jest w przypadku pomocnika. Najistotniejszą dla ustawodawcy kwestią powinna być przede wszystkim należyta ochrona ubezpieczonego w jednej z najbardziej wypadkogennych działalności. Przy uwzględnieniu przedmiotu ochrony i funkcji ubezpieczenia społecznego tak zawężona ochrona przejawiająca się w konstrukcji katalogu podmiotowego, zakresie ubezpieczenia, ograniczeniu pomocy przy działalności rolniczej i prawie do świadczeń nie powinna dziś znaleźć racjonalnego uzasadnienia.

A HARVESTING HELP CONTRACT

Summary

The purpose of this article is to define the normative form of a harvesting help contract and to resolve any doubts that may arise in its practical application. Due to the occurrence of accidents in agriculture, it is also necessary to answer the question to what extent the legal regulation of agricultural social insurance should provide protection for farmers' helpers (assistants) against the loss of their ability to work.

In conclusion, the author states that the Insurance Act regulates a new type of contract – a harvesting help contract – but the scope of its regulation raises serious doubts. The legislator has introduced a non-synthetic definition of the term and while only vaguely defining the rights and obligations of the farmer, defines in too much detail those of the helper. The analysed regulation does not provide for any specific form of the contract or its contents regarding the activities of duties performed during harvesting or the level of pay for the work provided.

The protection of the helper is limited to the provision of health insurance and accident insurance benefits only. In view of the subject of insurance protection and the specificity of work in agriculture, such a narrow structure, does not seem to be justified.

IL CONTRATTO DI AIUTO ALLA RACCOLTA

Riassunto

Lo scopo dell'articolo è di determinare il contratto di aiuto alla raccolta dal punto di vista normativo e di risolvere eventuali dubbi concernenti la sua messa in pratica. Inoltre, visto il fenomeno degli incidenti in agricoltura, risulta importante rispondere alla domanda in che misura la regolazione giuridica riguardante l'assicurazione sociale per gli agricoltori debba proteggere gli aiutanti contro la perdita di capacità lavorativa.

Nella parte conclusiva, l'autore afferma che la legge sulle assicurazioni disciplina un nuovo tipo di contratto – un contratto di aiuto alla raccolta, anche se il suo ambito di applicazione solleva seri dubbi. Il legislatore ne propone una definizione non sintetica determinando in modo impreciso i diritti e gli obblighi dell'agricoltore e in modo troppo dettagliato quelli dell'aiutante. La regolazione analizzata non prevede l'obbligo di mantenere una forma adeguata, non copre tutte le attività svolte alla raccolta e non indica l'importo della remunerazione corrisposta.

Lo status di aiutante dell'agricoltore può essere concesso solo ad alcuni soggetti, i quali, nel settore di una delle attività professionali più pericolose, svolgono attività indicate per enumerazione. La tutela garantita all'aiutante si limita esclusivamente alle assicurazioni malattia e contro gli infortuni. Per cui, tenendo presente l'oggetto della tutela assicurativa e la specificità del lavoro svolto in agricoltura, un costruito così fortemente restrittivo non trova, secondo l'autore, nessuna giustificazione.